

Děti předškolního věku dovedou projevit **empatii** a zkouší pomoci, když je jiné děti či dospělý v nesnázích. Avšak schopnost empatie i reálné pomoci je v tomto věku omezena.

Výchova dítěte v mateřské škole k poskytování sociální opory.

Kromě rodiny se základy prosociálního chování dítěte kladou v mateřské škole. Právě zde dítě dlouhodobě pobývá ve skupině vrstevníků, a to bez přítomnosti rodičů. Jde o vrstevníky různých osobnostních zvláštností, z různého sociálního i kulturního prostředí a musí se s nimi naučit vycházet. Vzniká tak specifická sociální situace pro dítě i pro odborný personál.

Není divu, že učitelky mateřských škol musejí mít v tomto ohledu zvláštní přípravu a musejí se dále vzdělávat. V níže uvedené literatuře autorka prosazuje přístup, který se snaží primárně rozvíjet kladné chování, nikoli jen bránit projevům negativními chování. Ukazuje, jak u dětí pěstovat osm typů prosociálního chování: **důvěru v sebe sama, empatii, přátelství, velkorysost, ochotu vyjít vstříc, sebeovládání, spolupráci, respekt k druhým.** (Mareš, J. a kol. 2002, s.30)

Z novějších publikací pro učitelky MŠ i rodiče zaujme příručka pojednávající o výchově předškolního dítěte k prosociálnímu chování :

BEATY, J.J. *Prosocial Guidance for the Preschool Child.* Prentice Hall, 1999

➤ HRA

Významná úloha v socializačním procesu dítěte připadá **hře**, která se stává v období předškolního věku (i v širším slova smyslu) hlavní činností dítěte. Hra je jednou ze základních potřeb člověka, má tedy smysl již sama o sobě, ale její význam pro vývoj dítěte je velmi podstatný. Vede k osvojení celé řady dovedností, k rozvoji schopností, fantazie a kreativity, ale také k uvolnění i k překonání sociálních nároků, je jednou z nejdůležitějších aktivit v procesu osvojování **sociálních rolí**.

Symbolická hra slouží předškolnímu dítěti jako prostředek k vyrovnání s realitou, která je pro ně nějak problematická. Umožňuje mu, alespoň symbolicky, uspokojit různá přání, která v realitě uspokojit nelze. Předškolní dítě se musí neustále přizpůsobovat požadavkům okolního světa, který ještě příliš dobře nechápe. Symbolická hra mu dovoluje chovat se podle svých představ a přizpůsobit realitu svým potřebám. Ve hře může dítě zpracovat problematickou skutečnost, jak samo chce. Dítě si může znovu přehrát situaci, které nerozumělo nebo se jej citově dotkla, a najde alespoň na této úrovni přijatelné řešení.

Hra je chování,

- které nesměruje k určitému cíli (*bezcičnost*);
- při kterém se střídají fáze napětí a uvolnění (*střídavá aktivace*), proto je hrací úkon několikrát opakován;
- které simuluje skutečnost (*model skutečnosti*).

Hra napomáhá nerůznějšími způsoby k vývoji dítěte:

- hra rozšiřuje zkušenosti dítěte;
- skýtá dítěti možnost vyzkoušet si různé situace bez tlaku prožívaného v reálné situaci;
- podporuje dětskou kreativitu a fantazii.

Hra a vývoj sociálních rolí		
věk	sociální chování ve skupině	
6-8 měsíců	nezájem o druhé děti či zájem podobný zájmu o jakoukoli hračku	
kolem 1 roku	zájem v podobě tahání se o hračky či sebe (za nohy, vlasy) navzájem	
1 – 1,5 roku	narůstá zájem o druhé děti, méně konfliktů o hračky	
1,5 – 2	úsměv na druhé dítě, oslovování, podávání hraček	
2 – 2,5 roku	souběžná (paralelní) hra	role nejsou ještě rozděleny komplementárně, děti se spíše navzájem napodobují, hrají si podobným způsobem i když každé samo ; každé dítě má sklon dodržovat řadu vlastních pravidel, odpovídajících jeho vlastním přáním
předškolní věk 	hra společná - asociativní hra kooperativní	děti si již hrají společně na sdílených projektech, poskytují si k tomu i materiál je organizována ve spolupráci, při níž jsou role ke společné hře rozděleny a každé dítě přispívá svým osobitým dílem ke společnému projektu; na počátku pátého roku věku se u dítěte vyvine smysl pro povinnost dodržovat pravidla, která jsou pojímána jako absolutní morální imperativy, určené nějakou autoritou

Zvláštní význam dětské hra spočívá v tom, že podporuje kontakt s dalšími dětmi (*sociální dimenze hry*). Při hře ve skupině dítě předjímá určitou funkci, podřizuje se určitým normám a může přijmout nebo odmítnout kontakt s dalším dítětem (především při „hře ve skupině“).

4.2 Rozvoj dětské identity

Socializace není jen socializací vnějších projevů chování, ale především socializací vnitřního prožívání dítěte - tedy jedním ze základů pro jeho emoční vývoj a úzce souvisí s rozvojem jeho vlastního **sebepojetí**.

Základy sebepojetí jsou utvořeny již v předchozím (batolecím) období – ve dvou letech již mnohé děti znají své pohlaví, vědí, že jsou děti a ne dospělí, tj. uvádějí své základní charakteristiky.

V předškolním věku pak dítě již dokáže popsat i své vlastní fyzické rysy, své vlastnictví i své vlastní preference (co má a co nemá rádo); tento popis ovšem není příliš přesný a je typicky soustředěn na objektivní rysy, právě přítomné v dané situaci. Děti začínají chápat sebe sama jako subjekt, uvědomují si svoji jedinečnost a odlišnost od ostatních lidí, a tak vzniká vědomí vlastní identity.